

תבוסתו הקשה של החיזבאללה

written by פרופ' זכי שלום | 09.01.2025

בחודשים האחרונים ניכר זרם הולך וגואה של אישים לבנונים [?] אנשי ציבור, פוליטיקאים, אנשי תקשורת ואקדמיה [?] הקוראים בגלוי לחיזבאללה להפסיק את המלחמה נגד ישראל, להניח את נשקו ולאפשר כינון שלום בין לבנון וישראל. נציג חלק מהתבטאויות אלה.

מקורבים לחיזבאללה

• וויהאם ווהאב, מנהיג דרוזי, נחשב כמקורב מאוד למנהיג החיזבאללה, חסאן נסראללה, שחוסל לפני חודשים מספר על ידי ישראל, מופיע לאחרונה שוב ושוב בערוצי הטלוויזיה של לבנון וקורא לשלום עם ישראל: "האופציה של לבנון היא השלום", הוא הצהיר בריאיון טלוויזיוני בשבוע שעבר. "יש אומה בת מיליארד וחצי איש [האומה הערבית-אסלאמית] שאינה רוצה להילחם. היא רוצה להתפייס. היא אינה מסוגלת לעמוד מול שבעה מיליון [תושבי ישראל]".

בריאיון אחר הוא אומר: "בואו נסיים עם השקר הזה כבר. אף אחד אינו רוצה לשחרר את פלסטין. רוצים להתפייס. חאלס, נלך לשלום כמו האחרים. אנחנו נושאים עימנו רעיונות ישנים. הגיע הזמן להשתחרר מרעיונות אלה. או שהמדינה שלנו (לבנון) תמשיך להידרדר. היא תיהרס". בריאיון אחר הוא קבע ש"המדינה הפלסטינית היא חלום הזוי". מדינות ערב אינן רוצות להילחם בישראל. עלינו להיות ריאליסטים ולכונן שלום עם ישראל".

• מקורב אחר לחיזבאללה, השיח מוחמד חאן חאסן, משמיע זמירות דומות: "אינני חושב", הוא אומר בטלוויזיה הלבנונית, "שיש לחיזבאללה יכולת להתמודד עם האויב הישראלי. אנחנו מפנים היום לחיזבאללה שאלה אחת: יותר מעשרת אלפים שאהידים נהרגו במלחמה בסוריה (לטובת הנשיא אסד) ובמלחמה נגד ישראל. מה השגנו מזה עד עכשיו?".

אישים פוליטיים

• סאמי אל-ג'מיייל, ראש מפלגת הכתאייב בלבנון, קרא להסדר שלום כלל-ערבי עם ישראל, שבמסגרתו ימצא פתרון גם לסוגיה הפלסטינית וגם לעימות בין ישראל ולבנון: "נמאס לנו כבר לשלם את המחיר עבור הסכסוך הישראלי-פלסטיני".

• איברההים מראד (Ibrahim Mrad), נשיא מפלגת האיחוד הלבנוני-סורי, אומר: "צריך שיהיה לנו האומץ לאמר שאנו רוצים תרבות של שלום עם ישראל וכל מדינה אחרת. איננו רוצים שהילדים שלנו יצטרכו לשאת נשק".

אנשי תקשורת ואקדמיה

- איש אקדמיה לבנוני, צ'ראלס שרטוני (Charles Chartouni), קובע שישראל אינה תוקפן. החיזבאללה הוא זה שתקף אותה. יש לכונן שלום עם ישראל. החיזבאללה צריך להיכנע. אין שום בוושה בכך. זה ימנע קרבנות נוספים.
- עיתונאי לבנוני שיעי, נאדים קוטיח (Nadim Koteich), קבע כבר במאי 2024 ש"שלום עם ישראל הוא המהלך ההגיוני היחיד".
- ביולי 2024 קרא פרשן לבנוני בעיתון אל נאהר בשם מאזן עבוד (Mazen Aboud) לכונן שלום עם ישראל: "המחיר של השלום", הוא קבע, "תמיד נמוך יותר ממחיר המלחמה".

העובדה שאישים אלה ואחרים מקבלים במה לומר את דבריהם בגלוי ובפומבי מעידה, קרוב לוודאי, שיש רבים המזדהים עימם. כדי להבין את משמעות המהפך שהתחולל בלבנון בעקבות המלחמה ניתן פשוט לאזכר את העובדה שאילו היו מושמעות אמירות כאלה לפני שנה הן היו מעמידות את הדוברים בסכנת חיים.

מעבר לכך חשוב לציין שהתבטאויות אלה אינן מעוררות ביקורות משמעותית בלבנון. גם בעולם הערבי, ככל שניתן להתרשם, אין תגובות כועסות על ה"תבוסתנות" המקבלת ביטוי באמירות אלה.

מנקודת ראותה של מדינת ישראל זו תופעה מעודדת מאוד. בראש ובראשונה היא נותנת, כך יש לקוות, ביטוי לתהליך חשוב של "חשבון נפש" המתפתח בחברה הלבנונית בעקבות המלחמה. קיימת סבירות, לא ודאות, שתהליך זה יגלוש גם ליעדים אחרים במזרח התיכון, ובראשם החמאס והרשות הפלסטינית.

במסגרת "כללי המשחק" המקובלים במזרח התיכון, אמירות אלה מהוות מכל בחינה שהיא הכרה של חוגים רחבים בלבנון, ואולי גם בעולם הערבי: א. בתבוסה של החיזבאללה במערכה נגד ישראל. ב. בחוסר היכולת להתמודד עם העוצמה הצבאית והמדעית-טכנולוגית של ישראל. ג. בצורך להשתחרר מקונספציות של העבר, ובראשן מחויבות חסרת מעצורים לסוגיה הפלסטינית. ד. בצורך לכונן שלום עם ישראל.

אל לנו להקל ראש בכך. תהליך כזה של חשבון נפש לאחר מכה כה כואבת ומשפילה הוא תהליך מייסר. הוא מחייב את החברה הלבנונית להתמודד עם מציאות קשה של אובדן נכסים, אישים, תקוות וכבוד.

אם אכן ניווכח לדעת שאין מדובר כאן באירוע בודד וזניח אלא בזרם הולך וגובר, לפחות בלבנון, נוכל לקוות שהחברה הלבנונית לפחות עוברת תהליך של התבגרות במהלך המלחמה, וכתוצאה ממנה. זהו הישג גדול למדינת ישראל בכלל, ולזרועות הביטחון בפרט.

המשמעויות עבור ישראל

תהליך זה מחייב גם אותנו בישראל לחשבון נפש עמוק בהערכת עוצמתנו. מראשית המלחמה

נראה היה שמתגלעת מחלוקת עמוקה בסוגיית יעדי המלחמה. בעוד ראש הממשלה, נתניהו, מדגיש את הצורך בהשגת "ניצחון מוחלט", נטו גורמים אחרים, בעיקר במערכת הביטחונית, להסתייג ממונח זה. הוא נראה להם יומרני מדי, ואולי בלתי ניתן להשגה. הם העדיפו להשתמש במונחים "מקצועיים", המציגים לדעתם יעדים ריאליים יותר כמו "הרס היכולות הצבאיות של החמאס".

שר הביטחון הקודם, יואב גלאנט, לא היסס להשתמש בניסוח בוטה כלפי ראש הממשלה: "אני שומע את תופי התם-תם", הוא אמר, "ואת הקשקוש הזה על הניצחון המוחלט. חבל שבחדר לא הפגינו את אותו האומץ".

נראה שגם הרמטכ"ל, הרצי הלוי, היה מסויג מהרעיון של "ניצחון מוחלט": "הרמטכ"ל", כך דיווחו קצינים בכירים במטכ"ל, "אינו מדבר באמת על ניצחון והכרעה, ומנסה להוקיע את אלה שכן חושבים כך. [בפועל], בקצב האש הנוכחי אי אפשר לחסל את החמאס".

דובר צה"ל, דניאל הגרי, אמר דברים ברורים יותר: "הדיבורים על השמדת תנועת ההתנגדות האסלאמית (חמאס)", כך קבע, "הם אפר אבק בעיני הישראלים". לדבריו, "החמאס הוא רעיון ומפלגה, והוא מושתל בלב האנשים, ואי אפשר לחסל אותו".

תפיסות עולם כאלה אינן חדשות בהיסטוריה של מדינת ישראל. הרמטכ"ל דן שומרון, שבתקופת כהונתו פרצה האינתיפאדה הראשונה, אמר דברים דומים: "אין אפשרות", הוא קבע במרץ 1988, "להביא פתרון לאינתיפאדה בכוח צבאי. כל זמן שלא נחליט לשנות את קוד ההתנהגות של מדינת ישראל, לכיוון של שימוש בנשק חם כלפי אזרחים חסרי נשק בשטחים, אין אפשרות באמצעות צבא להביא לשקט מוחלט". כדי לטפל ב"בעיה", קבע הרמטכ"ל, "נדרש שינוי מדיני".

במהלך האינתיפאדה השנייה עלתה השאלה האם בכלל ניתן להרתיע טרוריסטים המוכנים להקריב את חייהם למען מטרה לאומית-דתית. נחמן טל, שהיה מראשי השב"כ, הציג תפיסה פסימית בהקשר זה: "טרור המתאבדים", הוא קבע, "הוא תופעה קשה. הוא גורם לאבידות כבדות, מעורר פחד וחרדה בציבור, ומשבש את החיים במדינה. קשה מאוד למנוע אותו ולסכלו".

בדיון של מומחים לטרור ואישים בעלי ניסיון בתחום המאבק נגד הטרור הייתה הסכמה על הקושי הרב של מדינות דמוקרטיות להרתיע, לא כל שכן להכריע, ארגוני טרור, בעיקר אלה המתבססים על פעולות מתאבדים. בין השאר הועלו במפגש הצעות מרחיקות לכת לפגיעה בקודשי האסלאם, שיבוש מצוות העלייה לרגל, פגיעה במשפחות של מחבלים מתאבדים והלאמת רכוש של מקורבי המתאבדים ואלה הנותנים להם סיוע.

סיכום

הגם שמדינת ישראל הצליחה להדביר את שתי האינתיפאדות ואת טרור המתאבדים, שהיווה מרכיב מרכזי באינתיפאדה השנייה, עדיין רווחת בקרב חוגים רחבים במדינת ישראל, כולל

במערכות הביטחון, האמונה שאי אפשר להכניע ארגון טרור בעל יעדים דתיים-לאומיים כמו החמאס והחיזבאללה.

תהליך ההתפכחות העובר בחודשים האחרונים על לבנון, שבמסגרתו נקרא הארגון להניח את נשקו ולאפשר כינון שלום בין ישראל ולבנון, מצביע להערכתנו בעליל על כך שהולכת ומתקבעת בלבנון, ואולי גם במדינות אחרות בעולם הערבי, התפיסה כי החיזבאללה הובס במערכה שיזם נגד ישראל, הן בגלל הלחץ הצבאי האינטנסיבי עליו מצד ישראל והן בשל התפתחויות אזוריות ובראשן קריסת משטר אסד, והיחלשות "ציר הרשע" בהובלת איראן.

נכון, זו אינה כניעה "קלאסית" המוכרת בהיסטוריה האנושית שבה ראשי הארגון מרימים ידיים ומצהירים בגלוי על כניעה ללא תנאי תוך נכונות לקבל ללא היסוס את תנאי הכניעה. יתר על כן, גם במצבו הנוכחי עלול החיזבאללה להפתיע בקיום "ימי לחימה" נגד ישראל על רקע טענות בנוגע לאי מימוש הסכם הפסקת האש על ידי ישראל.

ואולם, הסבירות הגדולה יותר להערכתנו היא שתהליך ההתפכחות בלבנון, ההכרה בעליונותה של ישראל והחשש ממהלכים מדיניים-צבאיים של ממשל טראמפ נגד איראן והחמאס יובילו, בסופו של דבר, את החיזבאללה לנקוט צעדים שייתנו ביטוי ממשי יותר ומוחשי יותר לתבוסתו הקשה במערכה.